Vybrané aspekty lékárenství v Norsku

Dominika Hánová, DiS.

V červnu minulého roku jsem se v rámci projektu Erasmus+ podívala na měsíc do norského města Bodø. Navštěvovala jsem zde nemocniční lékárnu, kde jsem dostala nový vhled do lékárenského povolání. Zároveň jsem zde začala sbírat podklady pro svou absolventskou práci, ze které vycházím v tomto článku a která nesla stejný název. Vybrala jsem zde několik – pro mě asi nejzajímavějších – kapitol.

VYVOLÁVACÍ SYSTÉM V LÉKÁRNÁCH

První věc, která mě v Norsku hned uchvátila, byla organizovanost lékáren. Netvoří se tam žádné nekonečné fronty, ve kterých mají nervózně přešlapující pacienti často tendenci se předbíhat a dohadovat. Věřím, že podobnou situaci zažil každý, kdo někdy stál za tárou. Samozřejmě, vy jako odborník se zvládnete soustředit i navzdory tomu, co se děje v oficíně, ale někteří pacienti mohou přestat vnímat, co jim říkáte. V čem je to tedy v Norsku jiné? Lékárny mají při svém vstupu připravený malý terminál, který pacientům vydá lístek s číslem. Ti následně čekají, dokud vyvolávací systém nevyvolá jejich číslo. Během toho se mohou v klidu posadit nebo si prohlédnout volně prodejný sortiment lékárny, a to vše bez obavy, že je někdo v nestřežené chvilce předběhne. Více klidu to přináší také do expedice. Lékárník se může plně věnovat pouze danému pacientovi. V našich končinách tento systém najdeme jen v několika lékárnách, například v Praze, Ostravě či Hradci Králové. Myslím si, že to je škoda. Své opodstatnění by to mohlo mít i v mnoha lékárnách v nákupních centrech nebo jakýchkoli dalších, kde se často tvoří fronty.

JAK VYPADÁ NORSKÁ LÉKÁRNA

Většina norských lékáren v dnešní době vypadá téměř stejně jako u nás. Jednoduchý a čistý prostor s jasně rozdělenými sekcemi tak, aby se v tom pacient či klient lépe orientoval. Vzadu v zázemí pak police, regály a zásuvky s léčivy. Přece jen bychom ale našli několik výjimek. Některé lékárny si totiž i nadále zachovávají systém tzv. otočníků neboli velkých otočných regálů s výsuvnými policemi. Ty expedientovi umožňují mít nejčastěji vydávaná léčiva dostupná a hned po ruce. Uskladnění zde funguje nikoli podle abecedy, ale podle přesně stanovených lokací, které obsahují vždy písmeno (odpovídající ATC skupině) a číslo. Zároveň léčivé přípravky se stejným názvem, ale různou silou nenajdeme vedle sebe, jak by leckdo očekával. Jsou v rámci skupiny rozmístěny různě tak, aby se zamezilo možné záměně.

KONTROLA LÉČIV A VYMIZENÍ LÉKÁRENSKÝCH LABORATOŘÍ

V roce 2001 došlo v Norsku k významné změně zákona, která zásadně proměnila poměry na lékárenském trhu a umožnila vznik řetězcových lékáren. Současně s touto změnou vznikl také Statens legemiddelverk (Státní ústav pro léčiva), který měl na starost nejen kontrolu léčiv, ale také všech zařízení lékárenské péče. Statens legemiddelverk můžeme v mezinárodních zdrojích nalézt také pod názvem Norwegian Medicines Agency (NOMA). Od 1. ledna 2024 nese úřad název Direktoratet for medisinske produkter (DMP; v anglických zdrojích Norwegian Medical Products Agency, NOMA). Úřad má na

starost také kontrolu správné výrobní praxe (GMP). Nařízení GMP kladla na lékárny velké požadavky týkající se provozování laboratoří pro přípravu léčivých přípravků. Většina lékáren se tak rozhodla tyto laboratoře již nadále neprovozovat, nicméně jako svou součást je musela mít i nadále. Změna opět nastala až s výše zmíněným uvolněním poměrů v roce 2001, kdy novela uvádí, že součástí lékárny již laboratoř být nemusí. Nyní bychom takřka na prstech jedné ruky napočítali, kolik lékáren si svou laboratoř ještě ponechalo a dále ji využívá – většinou se to týká pouze nemocničních lékáren (ale ani pro ty to již není povinné). Pokud je potřeba připravit nějaké léčivo individuálně, odesílají se tyto požadavky do centrální laboratoře v Oslu. Tento proces je však poměrně nákladný a jeho vyřízení se může protáhnout i i na několik týdnů. Norské lékárny jej proto, jak mi sdělili tamní lékárníci, často nevyužívají. Za svoji praxi v nemocniční lékárně v Bodø jsem se setkala pouze s jediným takto objednaným léčivým přípravkem.

LÉKAŘSKÉ PŘEDPISY

Jestli pro mě něco bylo během celé praxe jako „španělská vesnice“, pak určitě typy lékařských předpisů. Používá se jich celá řada a samozřejmě s různými typy se mění i jejich doplatky. Nejběžnější jsou hvit resept (bílý recept) a blå resept (modrý recept). Bílý recept se používá zejména pro léčivé přípravky, které nejsou hrazeny z veřejného systému a pacient si je hradí sám. Jedná se např. o analgetika, antibiotika a hypnotika. Zároveň tato částka není započítána do ročního ochranného limitu. Modrý recept se používá pro léčivé přípravky, jejichž náklady jsou zcela nebo částečně hrazeny z veřejného systému. Od 1. ledna 2026 činí spoluúčast pacienta 60 % z celkové ceny vydávaných položek, nejvýše však 400 NOK za jeden výdej. Dále zde najdeme také P-resept vztahující se na antikoncepci, H-resept vztahující se na vybrané léčivé přípravky hrazené příslušným zdravotnickým zařízením nebo V-resept, specifický recept vztahující se na léčiva předepisovaná vojenským rekrutům a veteránům.

CO MI PRAXE PŘINESLA?

Kdybych měla vyjmenovat vše, co mi praxe přinesla, popsala bych pravděpodobně celou stránku. Vezmu to proto ve zkratce. V první řadě jsem si odnesla nový vhled do naší práce jako takové. Uvědomila jsem si, jak je dobře, že u nás v lékárnách ještě stále připravujeme IPLP, protože jestli

mi něco celý měsíc opravdu chybělo, tak to byla právě příprava léčiv. Kromě získaných zkušeností v oboru jsem si odnesla i spoustu zážitků z krásných míst, která jsem za tu dobu navštívila. Jsem vděčná, že se mi této zkušenosti dostalo a budu na ni vždy ráda vzpomínat.

Článek vychází z absolventské práce „Vybrané aspekty lékárenství v Norsku“, která vznikla na Střední zdravotnické škole a Vyšší odborné škole zdravotnické Brno, Merhautova, příspěvková organizace pod vedením PharmDr. Ilony Protivínské.

Seznam použité literatury:

1. POURBOLOURCHIYAN, Saleh. Hvordan har endringer i omgivelsene i apotek forandret farmasøytens yrkesrolle? [online]. B.m., 2022 [vid. 2026-01-02]. Master thesis. The University of Bergen. Dostupné z: https://bora.uib.no/bora xmlui/handle/11250/3000800
2. Blå resept, egenandel og frikort. Apotek 1 [online]. [vid. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.apotek1.no/resepter-og-refusjon/blaa-resept-og-egenandeler
3. Financing and price-setting | Apotekforeningen [online]. [vid. 2026-02-28]. Dostupné z: https://www.apotek.no/in-english/financing-and-price-setting
4. GRANÅS, Anne Gerd a Per HOLCK. resept [online]. 2026 [vid. 2026-02-28]. Dostupné z: https://sml.snl.no/resept
5. Hvilke resepttyper finnes og hva er forskjellen på dem? - Farmasiet.no [online]. 12. 12. 2025 [vid. 2026-02-28]. Dostupné z: https://www.farmasiet.no/rad-fra-apoteket/bruk-av-legemidler/resepttyper